

az együttes érdeknek. Az énekkar minden tagja tudatában van annak, hogy jó munkát kell végeznie, mert egyetlen ember hibája az egész együttest elronthatja. Az énekkarban a zene közös szeretete osztálykülönbség nélkül kapcsolja össze az embereket, a társadalmi összetartásnak tehát az énekkar az egyik legjobb szemléltető eszköze. A magyarság természetében kevés az összetartásra, a közösségre való hajlam. Különösen fontos tehát, hogy a karéneklést is felhasználjuk eszközüül a közösségi szellem erősítésére. Még nagyobb jelentőségű azonban az a felismerés, hogy a helyesen megválasztott dalok énekeltetésével a nemzeti öntudatot erősíthetjük. A tudatalatti magyarság kifejlesztésére két fontos eszközünk van, a nyelv és a zene; az előbbi az értelemre, az utóbbi az érzelemre hat. Nagyon fontos, hogy a gyermek egészen fiatal korban kerüljön ezek hatása alá. Hogy a gyermek lelkét a zenével irányítsuk, ahhoz nem szükséges előzetes ismeretanyag, mint az irodalmi művekkel való lélekformáláshoz, tehát sokkal hamarabb beilleszthetjük a nevelésbe. Az iskolai énektanításra a legalkalmasabbak a népdalok, mivel ezek maradandó hatást gyakorolnak a gyermek lelkére.

Szerző gondos és alapos munkát végzett. Értekezése világos, érthető s mondanivalóit szép formába tudja önteni. Műve épen ezért nemcsak nagyon tanulságos, hanem egyúttal élvezetes olvasmány is.

Hencz Ilona.

Dr. Tillmann László: Magyar nyelvórák. Óratervek a népiskola III. osztálya számára. Budapest, 1941. Kalász Könyvkiadó R. T. 94. lap.

Mióta kultuszminiszteri rendelet tette kötelezővé a vázlatírást, a könyvpiacra egyre több olyan vezérkönyv jelenik meg, amely többé vagy kevésbé részletesen kidolgozott tanítási vázlatokat tartalmaz. Komolyabb körök mindig elfogultsággal fogadják ezeket a próbálkozásokat, mert attól tartanak, hogy jószándékukkal esetleg több kárt okoznak, mint amennyi haszonnal járnak. Arra gondolunk, hogy többségben lehetnek azok, akik így felmentve érzik magukat az alól, hogy önállóan átgondolják tanításaikat és bírálat nélkül veszik majd át a kész mintát; s kevesebben olyanok, akik valóban csak módszeres ötletért vagy egy-egy gondolatért, példáulért fordulnak a kész óratervhez. Van azonban másik oldala is az éremnek. Az t. i., hogy egészen kezdő vagy ügyetlenebb tanító osztálya kétségtelenül jobban jár, ha az ilyen tanítót határozott úton vezetik, mintha minden segítség nélkül botorkálna. A gyakorlott és önálló munkájához szokott nevelő meg amúgyis csak útmutatásnak tekinti az ilyen óraterv-gyűjteményt, semmiesetre sem lát benne föltétlenül utánzandó mintát.

Tillmann László óratervei azonban csak addig keltenek az emberben idegenkedést, amíg hozzá nem kezdünk olvasásukhoz, mert azonnal észrevesszük, hogy ezek eleve kizárják a szövegi lemásolás lehetőségét. Teljesen tükrözik a szerző nevelői egyéniségét. Ezért nem vehetők át szóról-szóra. A szerző maga sem avval a szándékkal bocsájtotta útnak nagy gonddal és hozzáértéssel összeállított tervezeteit, hogy mások meggondolás nélkül átvegyék. Indítást akart adni és segédkezet nyújtani. Kezdő fővárosi tanítók gyakorlati tanításának irányításából több éven át azt a tapasztalatot szerezte, hogy pályájuk kezdetén álló nevelők e sok vitára alkalmas adó tantárgy tanításában nem nélkülözhetik a részletes útbaigazítást. Ezért is ad rendszeresen többet, mint amennyit átlagosztályban nyújtani lehet. Ezzel éri el viszont,

hogy magasabb osztályban és más iskolafokon működők is haszonnal forgathatják. A közölt tervezetek u. i. túlmőnek a szokásos óravázlatok keretein. Szempontjaiknak sokoldalúságával, ötletességüknek gazdagságával, a szemléltetett nyelvtények finom árnyalatainak megéreztetésével, — mégis anélkül, hogy teljesen kidolgozná a tanításokat — a tanítót magát is eszmélkedésre készítetik, és akarva — nem akarva sokszor egészen egyszerűnek tetsző nyelvi jelenségek vizsgálatába is el kell mélyednie. Bár a szerző szerényen csak óratervek gyűjteményének tekinti munkáját s a külső keret valóban ez, mégis nyújtja mindazt, amit jó vezérkönyvtől várunk: indítást ad önálló gondolkodáshoz, elmélyülésre készítet, a szokottnál jobb munkára serkent.

A vázlatokban a helyes magyar beszéd tanításán van a hangsúly. Legfőbb érdeme, hogy a nyelv világába nem egyéb idegen elemek (rajz, mese, játék stb.) túlzott segítségével iparkodik a gyermeket bevezetni, ami pedig nyelvtanításunk módszeres irodalmának gyakori hibája. Hírdeit és óróról-óróra végigvezeti azt a gondolatot, hogy a nyelv szemléltetésének legfőbb és legtökéletesebb eszköze csak maga a nyelv lehet. A gyermek értelmi színvonalához alkalmazott eljárással eléri, hogy érthetővé teszi tárgyát és óratervei mindvégig mégis a nyelv sajátos strukturáját tükrözik és annak légkörébe vezetik a gyermeket. Erre csak az képes, aki a magyar nyelv sajátosságainak alapos ismerője és törvényszerűségeivel annyit foglalkozott, mint *Tillmann László*.

Jankovits Miklós.

Bíró Vencel: Székelyi Gr. Mailáth G. Károly. Az Egyházmegyei Tanács kiadása. Kolozsvár, 1940. 8-r., 386 lap.

Nagy emberek életében és példaadásában gyökerezik az a régi megállapítás, hogy az élet minden pedagógia valódi forrása, az igazi tanítómester. Mailáth püspök ezt az ítéletet mindenben igazolta. Gondolkozásánál és hivatásánál fogva egész életén át szóval és tettel, ráhatással és példával, biztatással és segítséggel mindent elkövetett, hogy nagy célját: az Úristen szolgálatát és az emberek nemesedését a rábízottak körében ne csak elérje, hanem biztosítsa és fokozza. Emiatt fáradságot oly szívesen viselt el, lelki és anyagi áldozatot olyan könnyen hozott meg, mint kívüle kevesen az apostolutódok közül. Ő sohasem állt meg a szónál, mint nagy kortársa Prohászka, hanem a tett embereként járt-kelt hívei között, s nemcsak szentbeszédekét mondott, hanem egyéni elhatározás alapján szóba állt kicsivel, naggyal; érdeklődött szellemi és erkölcsi, továbbá családi, egészségi és anyagi dolgok után is, és ezzel bámulatosan meg tudta nyerni híveinek, sőt a más-vallásúaknak bizalmát is. Nem a magas rang és nem az egyházi méltóság hatott nála, hanem adakozó jószívűsége mellett ez a leereszkedés, a kicsinyek, az egyszerű lelkek észrevése, a mindennapi életükbe való bekapcsolódás. Ezzel a közvetlenséggel, bizalomkeltéssel, megértésretörékvéssel több lelket nyert meg, a fiatalok és az idősebbek köréből, mintha bármily más eljárást követett volna. Főleg a tanuló-korban levőket vette pártfogásába és azoknak volt valódi nevelő, tanító, gyámolító mestere.

Az élet kezdettől fogva ennél magasabb pályát látszott számára nyújtani, de ő mégis a katolikus egyház közvetlen szolgálatába szegődött.

Előkelő és gazdag családból származott (1864), és éretti ésszel választotta a papi pályát. Erre bizonyára nagy hatással volt édesatyjának, az utolsó magyar országbírónak tragikus halála, de nem akadályozta a grófi cím